

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Дизайн	Рівень вищої освіти	перший
Кафедра	Міжкультурної комунікації в креативних індустріях	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Вибіркова
Спеціальність	022 Дизайн	Семестри	7

РИТОРИКА ТА ОРАТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ

Семестр 7

Освітньо-професійна програма «Графічний дизайн»

Освітньо-професійна програма «Мультимедійний дизайн»

Викладач	Борбунюк Валентина Олексіївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри міжкультурної комунікації в креативних індустріях
E-mail	0969255100v@gmail.com
Заняття	<u>Семестр 7 (осінь 2025)</u> <u>4-й рік навчання</u> 4 год.
Консультації	4 години впродовж семестру
Адреса	к. 303, корпус 2, вул. Мистецтв, 8
Телефон	+380969255100 (Борбунюк Валентина Олексіївна)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є комунікація в онлайн-форматі на платформі Google Classroom.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Студент четвертого року навчання повинен мати узагальнені й систематизовані знання, набуті впродовж трьох років навчання у вищому навчальному закладі мистецького спрямування, бути сформованою мовною особистістю, обізнаною з культурою усного і писемного мовлення (відповідно до Закону України № 2704-VIII від 25.04.2019 «Про забезпечення функціонування української мови як державної»).

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Навчальними матеріалами для читання є оригінальні монографії та періодична література українською мовою за фахом, який опановує студент, підібрана з урахуванням рекомендацій викладача.

1. Дизайн і ергономіка: українсько-англійський термінологічний словник. Харків : ХДАДМ, 2021. 240 с.
2. Качак Т. Академічна риторика: підручник. Ів.-Франківськ: Місто НВ, 2023. 216 с.
3. Український правопис [Електронний ресурс]. 2019. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>.
4. «ХУДПРОМ: Український журнал з мистецтва і дизайну» (Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв). URL : <https://hudprom.org.ua/index.php/hp>

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Свої додаткові навчальні матеріали, слайди, ілюстрації тощо можна запропонувати переглянути за посиланням (спеціальні навчальні сервіси у мережі Інтернет)

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, Microsoft PowerPoint.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою курсу є підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності студентів, практичне оволодіння основами ораторської майстерності для забезпечення професійного спілкування на високому мовному рівні, зокрема презентації власних проєктів.

Перелік компетентностей випускника, що забезпечує дисципліна

Загальні компетентності	2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. 4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. 7. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
-------------------------	--

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

2. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово з професійних питань, формувати різні типи документів професійного спрямування згідно з вимогами культури усного і писемного мовлення.
14. Використовувати у професійній діяльності прояви української ментальності, історичної пам'яті, національної самоідентифікації і творчого самовираження; застосовувати історичний творчий досвід, а також успішні українські та зарубіжні художні практики.
19. Розробляти та представляти результати роботи у професійному середовищі, розуміти етапи досягнення успіху в професійній кар'єрі, враховувати сучасні тенденції ринку праці, проводити дослідження ринку, обирати відповідну бізнес-модель і розробляти бізнес-план професійної діяльності у сфері дизайну.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається впродовж одного семестру на 4 курсі (6 кредитів ECTS, 180 навчальних години, у тому числі 60 годин – аудиторні практичні заняття та 120 годин — самостійна та індивідуальна робота). Всього курс складається з 2 модулів та 14 тем. Студенти виконують 1 контрольну роботу творчого характеру, пов'язану з демонстрацією власних навичок ораторської майстерності, а саме підготовкою і виголошенням промови на тему професійного спрямування. Вивчення дисципліни закінчується заліком.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

МОДУЛЬ І. РОЗДІЛ І. РИТОРИКА

ТЕМА 1.

Вступ. «Риторика та ораторська майстерність» як навчальна дисципліна. Риторика як наука і мистецтво.

ТЕМА 2.

Риторика у професійної діяльності дизайнера.

ТЕМА 3.

Публічне мовлення та його специфіка.

ТЕМА 4.

Структура ораторського твору.

ТЕМА 5.

Робота над основною частиною виступу.

ТЕМА 6.

Аргументація в основній частині виступу, мета якого переконати.

ТЕМА 7.

Логічне, емоційне та художнє у виступі оратора.

МОДУЛЬ ІІ. РОЗДІЛ ІІ. ОРАТОРСЬКА МАЙСТЕРНІСТЬ

ТЕМА 8.

Слово і текст у професійній діяльності дизайнера.

ТЕМА 9.

Виразність як ознака ораторської майстерності.

ТЕМА 10.

Творче письмо як підґрунтя ораторської майстерності. Формування компетентностей творчого письма.

ТЕМА 11.

Мовлення і письмо як взаємопов'язані та взаємозумовлені види комунікації.

ТЕМА 12.

Комунікативні стратегії і тактики. Моделі комунікації.

ТЕМА 13.

Мовна картина світу. Етноспецифіка мовної комунікації.

ТЕМА 14.

Ораторська майстерність.

Підсумкові творчі завдання, направлені на формування індивідуальної ораторської майстерності: створення власних текстів і виголошення промов.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом практичних занять (60 год.). Лекційні, семінарські та лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота здобувача спрямована на відшліфовування практичних навичок та закріплення теоретичного матеріалу. Зміст самостійної роботи включає читання оригінальних монографій та періодичної літератури українською мовою за фахом студента, які підбираються самостійно з урахуванням рекомендацій викладача, а також підготовку усних доповідей для участі у конференціях, створення якісного фахового тексту українською мовою з метою презентації професійних намірів і здобутків.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік – у 7 семестрі. Для отримання заліку необхідно пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок аудиторної і самостійної роботи та виконати **1 контрольну роботу**. Для тих, хто бажає покращити результат, передбачені **додаткові бали** за участь у Міжнародному конкурсі знавців української мови імені Петра Яцика та Міжнародному мовно-літературному конкурсі імені Тараса Шевченка, а також за участь у студентських конференціях з виступом або публікацією тез (10 балів).

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як студентам, так і викладачеві.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має право перенести заняття на інший день або час за попередньою узгодженістю зі студентами та завідувачем кафедри.

Враховуючи особливості воєнного стану, заняття будуть проводитись онлайн з використання платформи Google Meet. **Онлайн-присутність студента на занятті повинна підтверджуватись включенням відео із зазначенням власного прізвища та імені.**

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Пропускати занять без поважних причин недопустимі (причини пропуску мають бути поважні і документально аргументовані). Запізнення на заняття не вітаються.

Студенти, які з тієї чи іншої причини, не зможуть під'єднатись і бути присутнім на занятті онлайн, повинні опрацьовувати матеріал самостійно. Без засвоєння тем, передбачених програмою, і виконання відповідних запланованих завдань впродовж семестру студент до складання заліку не допускається.

ОБСТАВИНИ НЕПЕРЕБОРНОЇ СИЛИ

У випадку оголошення повітряної тривоги або необхідності перебування в укритті студент має право негайно від'єднатися від онлайн-заняття для забезпечення особистої безпеки.

Пропущений матеріал опрацьовується самостійно.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не допускаються. Дотримання академічної доброчесності є обов'язковим відповідно до «Положення про академічну доброчесність Харківської державної академії дизайну і мистецтв»

<https://www.ksada.org/wp-content/uploads/2025/03/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>

РОЗКЛАД КУРСУ

МОДУЛЬ I

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
1 тижд.	1	практичне заняття	Риторика як наука і мистецтво	4	Усне опитування	
2 тижд.	2	практичне заняття	Риторика у професійної діяльності дизайнера.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
3 тижд.	33	практичне заняття	Публічне мовлення та його специфіка.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
4 тижд.	44	практичне заняття	Структура ораторського твору.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
5 тижд.	5	практичне заняття	Робота над основною частиною виступу.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
6 тижд.	6	практичне заняття	Аргументація в основній частині виступу, мета якого переконати.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
7 тижд.	7	практичне заняття	Логічне, емоційне та художнє у виступі оратора.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
8 тижд.		Модульний контроль	Риторичний аналіз «чужого» публічного висловлювання професійної тематики (інтерв'ю, промова, допис у соціальних мережах або каналах тощо)	4		

МОДУЛЬ II

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Години	Рубіжний контроль	Деталі
9 тижд.	8	практичне заняття	Слово і текст у професійній діяльності дизайнера.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
10 тижд.	79	практичне заняття	Виразність як ознака ораторської майстерності.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
11 тижд.	10	практичне заняття	Творче письмо як підґрунтя ораторської майстерності.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
12 тижд.	11	практичне заняття	Мовлення і письмо як взаємопов'язані та	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань

			взаємозумовлені види комунікації.			
13 тижд.	12	практичне заняття	Комунікативні стратегії і тактики. Моделі комунікації.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
14 тижд.	13	практичне заняття	Мовна картина світу. Етноспецифіка мовної комунікації.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
15 тижд.	914	практичне заняття	Підсумкові творчі завдання, направлені на формування індив. ораторської майстерності: створення власних текстів і виголошення промов.	4	Усне опитування	Виконання практичних завдань
		Підсумковий модульний контроль	Тренінг «Мистецтво презентації»		Виступ із власною промовою, аналіз публічних виступів однокурсників, участь у дискусії	Текст виступу з презентацією завантажуються в класрум

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота															Підсумковий модульний контроль	Загальна сума балів
Змістовий модуль № 1							Змістовий модуль № 2							СРС ІНДЗ 1		
Т 1	Т2	Т3	Т4	Т5	Т6	Т7	Т8	Т9	Т10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	Конт-рольна робота		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10		
35							45							10	10	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

- A 10** Студент/-ка продемонстрував свої знання та навички, вільно виступаючи перед аудиторією на задану тему із промовою, підготовленою за усіма законами риторики, відповівши на запитання аудиторії та проаналізувавши свою промову після виступу.

¹ Бали за індивідуальну науково-дослідну роботу додаються до балів першого модуля

B	9-8	Студент/-ка продемонстрував свої знання та навички, достатньо вільно виступаючи перед аудиторією на задану тему із промовою, підготовленою за усіма законами риторики, відповівши на запитання аудиторії та проаналізувавши свою промову після виступу. Допустив одну-дві несуттєві погрішності.
C	7-6	Студент/-ка продемонстрував свої знання та навички, але не достатньо вільно тримався перед аудиторією, виступаючи на задану тему із промовою, підготовленою за усіма законами риторики. Відповів не на всі запитання аудиторії. Допустив декілька суттєвих погрішностей.
D	5-4	Студент/-ка в принципі володіє основним матеріалом курсу, але не достатньо вміє застосовувати набуті знання на практиці.
E	3	Студент/-ка недостатньо оволодів матеріалом курсу. Погано розуміє теми.
FX	2	Студент/-ка майже не володіє матеріалом курсу.
F	1	Студент/-ка взагалі не володіє матеріалом курсу.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
75 - 81	C		
64 - 74	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Приблизна тематика індивідуальних завдань (теми можуть бути використані для наукових повідомлень в аудиторії і для участі у студентських наукових конференціях)

1. Вітчизняне ораторське мистецтво у контексті світового.
2. Ораторська майстерність як складова професійної діяльності дизайнера
3. Слово і текст у професійній діяльності дизайнера.
4. Етноспецифіка мовної комунікації: культурне зіткнення.
5. Особливості «перекладу» художнього твору візуальною мовою.
6. Національні особливості: вербальне і невербальне вираження.
7. Візуальна комунікація.

8. Особливості рецепції вербальних і візуальних текстів.
9. Письмо як дизайн.

Рекомендована література ОСНОВНА

1. Борбунюк В. О. Інтермедіальний дискурс міжмистецької комунікації: конспект лекцій. Харків: ХДАДМ, 2023. 195 с.
2. Прокопчук Л. В., Лебедь Ю. Б. Практикум з риторики : навч. посіб. Вінниця : Твори, 2023. 200 с. URL : <https://dspace.vspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4ca0947c-e5c2-4801-8192-444dd1cda525/content>
3. Український правопис [Електронний ресурс]. 2019. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>.

ДОПОМІЖНА

1. Борбунюк В. Візуальні метаморфози Харкова у книзі спогадів Ю. Шевельова (Юрія Шереха) «Я – МЕНЕ – МЕНІ... (І ДОВКРУГИ)». *Південний архів*. 2025. № 100. С. 90–97.
2. Борбунюк В. О. «...здається збудованим не з каменю»: «Без ґрунту» В. Петрова (Домонтовича) як архітектурно-живописний роман-екфразис. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Філологія». Вип. 93. 2023. С. 168–177.
3. Борбунюк В. Шедеври української сакральної архітектури у романі В. Петрова (Домонтовича) «Без ґрунту» та у працях С. Таранушенка. *Другі Таранушенківські читання: матеріали Міжнародної наукової конференції кафедри теорії і історії мистецтв ХДАДМ, 17-18 квітня 2025 року / Харківська державна академія дизайну і мистецтв*. Харків: ХДАДМ, 2025. С. 16–20.
4. Бразелл Д., Девіс Д. Як зрозуміти ілюстрацію. Київ: ArtHuss, 2019. 176 с. (Серія «Креативна кар'єра»)
5. Геллер С., Кваст С. Графічні стилі: від вікторіанців до хіпстерів. Київ: ArtHuss, 2019. 296 с. (Серія «Креативна кар'єра»)
6. Меттс М., Велф Е. Письмо – це дизайн. Як слова створюють досвід користування (UX). Київ: ArtHuss, 2021. 192 с.
7. Суджич Д. Б – Баугауз, Ю – Ютюб: Абетка сучасного світу. Київ: ArtHuss, 2021. 336 с.
8. Український художній авангард: маніфести, публіцистика, бесіди, спогади, листи. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2023. 640 с.

Словники

1. Дизайн і ергономіка: українсько-англійський термінологічний словник. Харків : ХДАДМ, 2021. 240 с.
2. Ілюстрований словник архітектурних термінів / Т. М. Клименюк, В. І. Проскуряков, Х. І. Ковальчук. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 180 с.
3. Криворучко О. Ю. Сучасна архітектура. Термінологічний словник / О. Ю. Криворучко. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2008. 136 с.
4. Культура мови на щодень. URL : <http://kultura-movy.wikidot.com/>
5. Мовна політика і мовне планування. Енциклопедичний словник / відп. ред. Б. М. Ажнюк; Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Київ: Академперіодика, 2024. 464 с.
6. Селігей П. О. Українська мова у 2222 році: Вступ до лінгвофутурології. К.: Академперіодика, 2023. 452 с.

7. Словник української мови [Текст]: у 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. К. : Наукова думка, 2010 – .
8. Український правопис [Електронний ресурс]. 2019. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-pravo.pdf>

Інтернет-ресурси

1. Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. <https://www.inmo.org.ua/sum.html>
2. Український мовно-інформаційний фонд Національної академії наук України. URL : <https://www.ulif.org.ua/>
3. Національна бібліотека України: <http://nbuv.gov.ua>